

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДК 340.1

*Р. Р. Марцінків**аспірант Приватного вищого навчального закладу
Університет Короля Данила*ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ РОЗВІДУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБОЮ БЕЗПЕКИ
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Постановка проблеми. Проголошення Організацією Українських Націоналістів (Далі – ОУН) 30 червня 1941 р. Акта відновлення Української Держави стало початком практичної реалізації державницьких устремлінь національно-визвольного руху. На той момент уже були створені та ефективно функціонували окремі виконавчі органи влади, зокрема Служба безпеки ОУН (далі – СБ ОУН), яка з безпекового і розвідувального органу перетворилася у своєрідне міністерство внутрішніх справ, що окрім розвідувальної, контррозвідувальної і правоохоронної діяльності, виконувало оперативно-слідчу, ідеологічну, просвітницьку і навіть судову діяльність. З огляду на такий широкий спектр повноважень, доцільно вивчити правові підстави організації розвідувальної діяльності СБ ОУН, а також кваліфікувати дії пов'язані з арештом та винесенням вироків особам запідозреним у співпраці з ворогом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічною основою нашого дослідження стали публікації Я. Антонюка, Д. Веденеєва, Г. Биструхіна, С. Кульчицького, Р. Павлова, І. Патриляка та ін. Конкретизуючи історичні обставини розвитку СБ ОУН, а також політику націоналістичного проводу, українські вчені не приділяють увагу правовим аспектам організації владних інституцій ОУН. Це, на нашу думку, дозволить не тільки об'єктивно розкрити національно-визвольний рух середини ХХ ст., а й нівелювати суспільну дискусію стосовно цієї проблематики.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення основних принципів організації розвідувальної діяльності СБ ОУН, а також кваліфікації дій її співробітників стосовно осіб арештованих за підозрою співпраці з ворогом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвідувальна діяльність була однією із перших та ключових завдань створеної у 1939 р. СБ ОУН. Після відвертої конфронтації з радянською владою у 1939-1941 рр., та початку боротьби з нацистами (з осені 1941 р.), а згодом з польським націоналістичним підпіллям, функції цієї силової інституції змінювалися, однак

ключовою й надалі залишалася розвідувальна та контррозвідувальна.

Основним завданням розвідників був збір відомостей про переміщення ворожих військових частин, факти можливої співпраці місцевих жителів з окупаційними силами, а також агентурою НКВС [3, с. 193]. Останньому приділялася особлива увага і подібні факти в більшості випадків каралися смертною карою через повішання. Власне розвідувальна діяльність тісно перепліталася з слідчо-оперативною та судовою, адже в умовах воєнного стану і боротьби на кілька фронтів, СБ ОУН могла одразу після встановлення факту співпраці з ворогом, виносити судові рішення та здійснювати вирок. Смертна кара виправдовувалася у інструкції «Контррозвідча та розвідочна праця». Зокрема зазначалося, що «військові закони вимагають страти тих, що обвинувачуються у шпигунстві, незалежно від етичних міркувань» [4]. Цікаво, що робиться заувага, що на практиці багато розвідників стикаються з психологічними труднощами усвідомлюючи те, що їх дії можуть привести до смерті особи, але такий страх швидко поборюється через усвідомлення того, що виконана робота має користь для держави [4].

Частими були випадки, коли за співпрацю з органами НКВС людей страчували без попереднього слідства і допиту. Для прикладу, у звіті референта СБ Золочівської округи за жовтень 1945 – березень 1947 р., наводиться перелік 35 випадків страти «донощиків і висулжників радянської влади» [6, с. 971-974]. При цьому реально було страчено, як правило через повішання, у окремих випадках показово – 37 осіб. Власне у звіті йдеться, що М. Теремка було страчено разом із дружиною та дочкою (не вказується вік, вірогідно повнолітня), які були звинувачені в тому, що доносили на користь НКВС [6, с. 974]. Такі звіти є неоднозначні і свідчать про упередженість і суб'єктивність слідчих СБ ОУН. В умовах загострення протистояння з радянськими спецслужбами, такі масові розправи стали традиційними. Звіт за 1945 р. по тій же Золочівській окрузі свідчить про страту 39 осіб, що співпрацювали із радянськими спецслужбами [6, с. 981-983].

Однак, існував ряд об'єктивних пояснень цих дій СБ ОУН. По-перше, суспільство перебувало в умовах воєнного часу. Навіть після закінчення Другої світової війни ОУН не припиняло боротьби проти більшовицького режиму відстоюючи ідею відновлення української державності. По-друге, органи НКВС чинили жахливі звірства проти місцевих жителів, переодягаючись і видаючи себе за вояків ОУН-УПА. В цьому їм допомагали завербовані місцеві жителі, часто колишні учасники націоналістичного підпілля. Адже місцевих знали і вірили їм. Як пояснює Є. Сверстюк, у такій групі було кілька росіян і обов'язково один завербований українець, який вів розмову з місцевими жителями [9].

Закономірно, що СБ ОУН чітко розуміла усю складність проблеми, а тому і вживала таких радикальних заходів до осіб, що співпрацювали з більшовиками. Власне в роки війни, подібні до більшовицьких, компрометуючі вчинки робили і польські повстанці – представники Армії Крайової. Особливо активно вони діяли на Волині, а також Рогатинщині та Жидачівщині. Найбільш жахливі вчинки польське підпілля здійснювало восени 1944 р. Так, у вересні 1944 р. на Рогатинщині Армія Крайова вбили понад два десятки мирних жителів, серед яких було двоє неповнолітніх – 13 і 16 років [5]. Такі кроки з боку поляків штовхали бандерівців до вжиття найжорсткіших заходів і з попередження польської і більшовицької пропаганди, а також вербування місцевих жителів. Одночасно доцільно зауважити, що ОУН та УПА не відмовлялося і від дипломатичних методів вирішення міжнародного порозуміння. У одному зі звернень, що датується липнем 1943 р., йдеться, що як у поляків так і в українців – спільний ворог – більшовики і нацисти, а домовитися можна тільки шляхом взаємного визнання та порозуміння [10]. При цьому акцентується увага, на різній етнічній приналежності українців і поляків і фактів того, що 7 мільйонів західних українців є невід'ємною складовою частиною 40 мільйонної української народності (мається на увазі Наддніпрянина – Д.С.) [10].

Найявні відомості про організацію розвідувальної діяльності СБ ОУН дозволяють сформулювати схему структури і механізму передачі отриманої розвідниками інформації до якої входили: 1) розвідники окремого населеного пункту чи об'єкту; 2) комендант розвідки населеного пункту; 3) районний та підрайонний референт; 4) штаб розвідки.

Перші дві ланки звітували районному референту щодня, а він в свою чергу, 5, 15 та 25 числа кожного місяця готував зведену інформацію до штабу [8, с. 21].

Такі деталі в організації комунікації між розвідниками пояснювалися тим, що, у відповідності

до видання «Контррозвідка та розвідочна праця», сам збір інформації вважався хоч і важливим але не складним. Складність полягала у передачі інформації до штабу. Це було закономірно з огляду на нелегальний статус ОУН, діяльність в умовах німецько-радянської війни та власне в умовах радянської окупації. У виданні вказувалося, що тільки розвідник аматор може радіти своїм успіхам після того, як отримав інформацію, натомість професіонал, усвідомлює її цінність після передачі до штабу [10].

З цієї метою, СБ ОУН налагодило систему оперативної та безособистісної передачі інформації між своїми розвідниками, що однозначно було запорукою успіху розвідувальної діяльності. До самих інформаторів та розвідників ставилися високі вимоги, що прописувалися у численних інструкціях і розпорядженнях. Основною із них було дотримання ідей ОУН та патріотизм. Окрім того оцінювався рівень інтелекту, пам'яті та морально-психологічний стан [3, с. 194]. Це було закономірно, оскільки отриману інформацію слід було детально проаналізувати, запам'ятати та максимально точно передати. З особою яку приймали в ряди розвідників укладався спеціальний договір. Тобто розвідувальна діяльність опиралася на чітку правову основу. Укладання договору з розвідником було обумовлене і широким спектром роботи, що покладалася на інформатора.

Єдиного тексту договору не існувало. Виявлено кілька документів, що були в користуванні як ОУН так і УПА, і містять подібні форми. Так, один із документів кваліфікується як «Зобов'язання», в якому людина погоджується чесно і добросовісно співпрацювати органами СБ і вчасно повідомляти про усіх ворогів українського народу. Також дається зобов'язання дотримуватися таємниці і свідчення про відповідальність за її порушення. У такому документі розвідник вказував псевдо під яким буде подавати відомості у референтуру [2, с. 287-288].

Особи, що погоджувалися на збір розвідувальної інформації заповнювали також «Анкету», у якій вказували особисті дані (ім'я та прізвище, дату і місце народження, місце проживання, сімейний стан, релігійну приналежність, освіту), а також дані про приналежність до ОУН чи УПА, чи проходив службу в армії, чи піддавався допиту і тортурам, що робив при існуванні радянської влади, при німецькому окупаційному режимі [2, с. 288]. Після заповнення такої «Анкети» розвідник підписував «Зобов'язання», де викладалися основні аспекти цього роботи. Найцікавішою частиною зобов'язання, є пункт, що людина погоджується відповідати за порушення «Зобов'язання» власним життям та життям і безпекою власної сім'ї [2, с. 289]. Останній пункт вірогідно виступав гарантією дотримання таємниці і збере-

ження вірності на користь служби ОУН чи УПА. Можна неоднозначно ставитися до норми про те, що члени сім'ї розвідника могли бути засуджені чи страчені через його зраду, але такі засоби «примусу» були дієвими.

Отже, розвідувальна діяльність СБ ОУН була чітко організована і регламентувалася набором письмових вказівок і рекомендацій в основу яких було покладено досвід іноземних спецслужб, в тому числі й радянської.

Зі свідчень Н.Кудрик, арештованої органами НКВС і допитаної у січні 1946 р. [6, с. 47], можна зрозуміти на які аспекти діяльності радянських спецслужб робила акцент СБ ОУН у своїй розвідувальній діяльності. Затримана повідомила, що від керівника СБ вона отримала наступні завдання: 1) фіксувати які завдання НКДБ дає своїм співробітникам; 2) встановити канали проникнення та основні легенди які використовують співробітники НКВС-НКДБ для проникнення в ОУНівське підпілля; 3) виявити впроваджену в підпілля радянську агентуру, а також встановлення з нею контактів; 4) встановити канали зв'язку з радянською агентурою в середовищі ОУН; 5) дезінформація органів НКВС-НКДБ стосовно боротьби з ОУН [6, с. 47].

Матеріали справи показують, що для вдалого проникнення власного агента в радянські спецслужби, в СБ ОУН бракувало досвіду та часу для підготовки відповідних кадрів. Натомість було сформовано численну мережу агентів серед рядового складу червоноармійців, партизанів та навіть міліціонерів. Це вдалося досягнути завдяки тому, що чимало з бійців і партизанів, які після війни стали міліціонерами, мали родичів серед членів ОУН, і самі дотримувалися націоналістичних поглядів. Найуспішнішою була практика організації розвідувальної мережі в лавах радянських парамілітарних органів [1, с. 84].

Підтвердженням цього є звіти органів НКВС у яких вказується, що СБ ОУН здійснює роботу про проникненню власних агентів у партизанські загони, як з метою ведення розвідки так і для здійснення терористичних актів проти командного складу [2, с. 293]. Одночасно вказувалося про неодноразові спроби проникнути в систему НКВС-НКДБ з метою розвідки та диверсій. Такі відомості радянських документів доводять високий рівень професійної і практичної підготовки розвідників СБ ОУН, хоча для проникнення в структуру радянських спецслужб так і не вдалося.

Станом на 1944 р. СБ ОУН вдалося сформувати дієву агентурну мережу, що забезпечувала націоналістичне підпілля цінною інформацією. Про якість організованої розвідувальної мережі можуть свідчити слова із доповідної записки наркома внутрішніх справ УРСР, у якій йшлося про

численну підпільну мережу українських націоналістів серед мирних мешканців західних областей УРСР, а сама ОУН визначалася як першочерговий противник радянської влади [3, с. 196]. Причиною цього було те, що СБ ОУН готувала своїх оперативників також для протистояння більшовикам і ґрунтовно навчала їх моделей роботи НКВС. Так, у жовтні 1944 р. була видана «Інструкція для СБ ОУН про структуру та методи роботи радянських спецслужб і боротьбу з ними». У ній давалася детальна інформація про структуру створеного у 1941 р. нового органу НКДБ, так званої «політичної поліції», робота якої спрямовувалася саме на протистояння з ОУН [7, с. 183-192].

Найбільше проблем для СБ ОУН стали компрометуючі заходи з боку НКВС, які формували спеціальні загони, що видавали себе за українських партизан. Це сформувало в середовищі ОУН атмосферу «шпигуноманії», яка мала своїм наслідком ескалацію внутрішнього протистояння, терору і насильства проти мирного населення. Ці кроки демотивували повстанський рух.

Надмірна жорстокість у процесі організації розвідувальної і контррозвідувальної діяльності СБ ОУН провокувала те, що місцеві жителі йшли на співпрацю з радянськими спецслужбами. Прикладом цього може слугувати випадок, який трапився у с. Митулин на Львівщині. З протоколів допиту Луцишин Марії та Луцишин Насті (мати і дочка, відповідно), зрозуміло, що їх син та брат був активним учасником ОУН, але внаслідок особистого конфлікту і вбивства «станичного Краха», його стратили [6, с. 51]. Такий вирок спровокував закономірну антипатію і те, що вся сім'я вбитого погодилася на співпрацю з НКВС. За їх сприяння більшовики вбили одного із лідерів місцевого націоналістичного осередку на псевдо «Марко» [6, с. 51]. Цей приклад також не поодинокий і свідчить про те, що місцеве населення немало однозначного ставлення до дій ОУН. Особливо позиція змінювалася, якщо дії СБ ОУН мали особистісний характер. Закономірно, що вбивство особи через особистий конфлікт вимагало суворого покарання і мало своїм наслідком категоричне несприйняття близькими покараного, винесеного вироку. Несприйняття посилюється у випадку, якщо підсудного засудили до смертної. Однозначно, що ані Служба Безпеки, ані провід ОУН, не мали часу і досвіду на перегляд норм, що регулювали відповідальність за вчинені злочини, в тому числі й важкі. В умовах протистояння з радянськими спецслужбами, застосування принципу «таліону» виправдовувалося не тільки правомірністю відповідальності, а й відсутністю часу на перевиховання злочинця.

Висновки. Таким чином, розвідувальна діяльність, яка була ключовою серед функцій СБ

ОУН реалізувалася з моменту створення цієї інституції і мала на меті моніторинг, збір та аналіз оперативної інформації про поведінку німецьких, радянських польських та інших угруповань, в тому числі й націоналістичних, що діяли на теренах Західної України. Правовими засадами організації розвідувальної діяльності були численні інструкції та вказівки референтури ОУН. Потенційні розвідники СБ ОУН попередньо заповнювали анкету, а також уклали договір з проводом, у якому зобов'язувалися дотримуватися конфіденційності і погоджувалися відповідати за скоєні злочини. В основу нормативного регулювання розвідувальної діяльності було покладено ідею захисту інтересів держави, що вкотре підтверджує державницьку приналежність СБ ОУН. Близькою до розвідувальної діяльності була оперативно-слідча, яка мала на меті не тільки довести факти співпраці осіб з ворожими спецслужбами, а й виконувати вироки.

Література

1. Антонюк Я.М. СБ ОУН (б) на Волині та Західному Поліссі (1946–1951 рр.): монографія. Луцьк: Ключі, 2013. 270 с.
2. Веденеев Д.В., Биструхін Г.С. «Повстанська розвідка діє точно й відважно...»: Документальна спадщина підрозділів спеціального призначення Організації українських націоналістів та Української повстанської армії. 1940–1950 роки. К.: «К.І.С.», 2007. 568 с.
3. Веденеев Д.В., Биструхін Г.С. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА. 1920-1945. К.: Генеза, 2006. 408 с.
4. Видання про контррозвідку та розвідку працю на основі книги Р. Роуана. ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 372. Т. 21. URL: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/13022/>.
5. Злочини польського «Білого Орла» Армії Крайової на теренах Рогатинщини. URL: <http://pravda.if.ua/zlochyni-polskogo-bilogo-orla-ar/>.
6. Золочівська округа ОУН: документи і матеріали референтури СБ, 1944-1951 [Текст] / НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Вид-во «Літопис УПА», Галуз. держ. архів Служби безпеки України; [упоряд. Михайло Романюк]. Київ ; Торонто : Літопис УПА, 2013. 1317 с.
7. Матеріали та документи Служби безпеки ОУН (б) у 1940-х рр. / Упоряд.: О. Є. Лисенко, І. К. Патриляк. К.: Ін-т історії України НАН України, 2003. 254 с.
8. ОУН і УПА в 1945 році: Збірник документів і матеріалів. В 2 ч. Ч. 1. Редколегія: Боряк Г.В., Веселова О.М., Даниленко В.М., Кульчицький С.В. (відпов. редактор). Вступ: Лисенко О.Є. Упорядники: Веселова О.М. (відпов. упорядник), Гриневич В.А., Сергійчук В.І. Київ: Інститут історії України НАН України, 2015. 371 с.
9. Павлов Р. Правда поза часом. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2009/05/9/3931128/>.
10. Polacy! Заклик до поляків не боротися проти українського народу, а спільно боротися проти більшовиків. АЦДВР Ф. 9. Т. 7. URL: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/9915/>.

Анотація

Марцінків Р. Р. Правові засади здійснення розвідувальної діяльності Службою безпеки Організації Українських Націоналістів. — Стаття.

Розвідувальна діяльність була однією із перших та ключових завдань створеної у 1939 р. СБ ОУН. Після відвертої конфронтації з радянською владою у 1939-1941 рр., та початку боротьби з нацистами (з осені 1941 р.), а згодом з польським націоналістичним підпіллям, функції цієї силової інституції змінювалися, однак ключовою й надалі залишалася розвідувальна та контррозвідувальна. Власне розвідувальна діяльність тісно перепліталася з слідчо-оперативною та судовою, адже в умовах воєнного стану і боротьби на кілька фронтів, СБ ОУН могла одразу після встановлення факту співпраці з ворогом, виносити судові рішення та здійснювати вирок. Це регулювалося в численних нормативно-правових актах, які видавалися центральним проводом ОУН. В цьому плані звертається увага на інструкції «Контррозвідка та розвідочна праця». Повноцінна розвідувальна мережа була сформована у 1944 р., що дозволило СБ ОУН забезпечити націоналістичне підпілля цінною інформацією та протистояти радянським спецслужбам.

Встановлено, що Потенційні розвідники СБ ОУН попередньо заповнювали анкету, а також уклали договір з проводом, у якому зобов'язувалися дотримуватися конфіденційності і погоджувалися відповідати за скоєні злочини. В основу нормативного регулювання розвідувальної діяльності було покладено ідею захисту інтересів держави, що вкотре підтверджує державницьку приналежність СБ ОУН. Близькою до розвідувальної діяльності була оперативно-слідча, яка мала на меті не тільки довести факти співпраці осіб з ворожими спецслужбами, а й виконувати вироки.

Аргументовано, що причини застосування смертної кари СБ ОУН до осіб обвинувачених у співпраці з ворогом, обумовлювалися наступним. По-перше, суспільство перебувало в умовах воєнного часу. Навіть після закінчення Другої світової війни ОУН не припиняло боротьби проти більшовицького режиму відстоюючи ідею відновлення української державності. По-друге, органи НКВС чинили жажливі звірства проти місцевих жителів, переодягаючись і видаючи себе за вояків ОУН-УПА. В цьому їм допомагали завербовані місцеві жителі, часто колишні учасники націоналістичного підпілля. Адже місцевих знали і вірили їм.

Ключові слова: Служба безпеки, ОУН, нормативно-правовий акт, інструкція, розвідувальна діяльність, агентурна мережа.

Аннотація

Марцінків Р. Г. Правовые основы осуществления разведывательной деятельности Службы безопасности Организации Украинских Националистов. — Статья.

Разведывательная деятельность была одной из первых и ключевых задач созданной в 1939 году. СБ ОУН. После откровенной конфронтации с советской властью в 1939–1941 гг., и начала борьбы с нацистами (с осени 1941 г.), а затем с польским националистическим подпольем, функции этой силовой институции менялись, однако ключевой и в дальнейшем оставалась разведывательная и контрразведывательная. Собственно разведывательная деятельность тесно переплеталась с следственно-оперативной и судебной, ведь в условиях воєнного положения и борьбы на несколько фронтов, СБ ОУН могла сразу после установления факта сотрудничества с врагом, вы-

носить судебное решение и осуществлять приговор. Это регулировалось в многочисленных нормативно-правовых актах, которые выдавались центральным руководством ОУН. В этом плане обращается внимание на инструкции «контрразведывательный и разведывательный труд». Полноценная разведывательная сеть была сформирована в 1944 году, что позволило СБ ОУН обеспечить националистическое подполье ценной информацией и противостоять советским спецслужбам.

Установлено, что Потенциальные разведчики СБ ОУН предварительно заполняли анкету, а также заключали договор с руководством, в котором обязывались соблюдать конфиденциальность и соглашались отвечать за совершенные преступления. В основу нормативного регулирования разведывательной деятельности была положена идея защиты интересов государства, что еще раз подтверждает государственную принадлежность СБ ОУН. Близкой к разведывательной деятельности была оперативно-следственная, которая имела целью не только доказать факты сотрудничества лиц с вражескими спецслужбами, но и выполнять приговоры.

Аргументировано, что причины применения смертной казни СБ ОУН к лицам обвиняемых в сотрудничестве с врагом, оговаривались следующим. Во-первых, общество находилось в условиях военного времени. Даже после окончания Второй мировой войны ОУН не прекращало борьбы против большевистского режима отстаивая идею восстановления украинской государственности. Во-вторых, органы НКВД совершали ужасные зверства против местных жителей, переодеваясь и выдавая себя за воинов ОУН-УПА. В этом им помогали завербованные местные жители, часто бывшие участники националистического подполья. Ведь местных знали и верили им.

Ключевые слова: Служба безопасности ОУН, нормативно-правовой акт, инструкция, разведывательная деятельность, агентурная сеть.

Summary

Martsinkiv R. R. Legal fundamentals of intelligence service of the Organization of Ukrainian Nationalists. – Article.

Reconnaissance was one of the first and key tasks of the OUN Security Service, established in 1939. After an open confrontation with the Soviet authorities in

1939–1941, and the beginning of the struggle against the Nazis (in the autumn of 1941), and later with the Polish nationalist underground, the functions of this power institution changed, but intelligence and counterintelligence remained key. In fact, intelligence activities were closely intertwined with investigative and judicial, because in conditions of martial law and the struggle on several fronts, the OUN Security Council could immediately after establishing the fact of cooperation with the enemy, make a court decision and execute a sentence. This was regulated in numerous legal acts issued by the OUN central leadership. In this regard, attention is paid to the instructions “Counterintelligence and intelligence work”. A full-fledged intelligence network was formed in 1944, which allowed the OUN Security Council to provide the nationalist underground with valuable information and to oppose the Soviet secret services.

It was established that the potential OUN Security Service spies had previously filled out a questionnaire, as well as entered into an agreement with the leadership, in which they undertook to maintain confidentiality and agreed to be responsible for the crimes committed. The normative regulation of intelligence activities was based on the idea of protecting the interests of the state, which once again confirms the state affiliation of the OUN Security Service. Close to the intelligence activities was the operational and investigative, which aimed not only to prove the facts of cooperation with enemy intelligence services, but also to execute sentences.

It was argued that the reasons for the death penalty imposed by the OUN Security Council on persons accused of collaborating with the enemy were due to several reasons. First, society was in wartime. Even after the end of World War II, the OUN did not stop fighting against the Bolshevik regime, defending the idea of restoring Ukrainian statehood. Secondly, the NKVD committed horrific atrocities against local residents, disguising themselves and pretending to be OUN-UPA soldiers. They were assisted in this by recruited locals, often former members of the nationalist underground. After all, the locals knew and trusted them.

Key words: Security Service, OUN, normative-legal act, instruction, intelligence activity, agency network.